

Innst. 214 S

(2010–2011)

Innstilling til Stortinget fra familie- og kulturkomiteen

Dokument 8:6 S (2010–2011)

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Trine Skei Grande og Abid Q. Raja om mer forutsigbarhet og mindre byråkratisk adopsjonsprosess

Til Stortinget

Sammendrag

De aller fleste adopsjonene i Norge gjelder internasjonal adopsjon gjennom adopsjonsformidling. Hovedvekten av barna kommer fra Kina, Nepal, India og Etiopia. For å kunne adoptere et barn fra utlandet må man være godkjent av norske myndigheter. En slik godkjenning kalles forhåndssamtykke.

Forslagsstillerne mener det er viktig med en grundig vurdering av adopsjonssøkerne. Forslagsstillerne mener likevel at prosessen kan gjøres mer forutsigbar og fleksibel. Forslagsstillerne mener det må stå tydeligere i lovteksten hvilke grunnkrav som stilles til søknaden og saksbehandlingen.

Forslagsstillerne ønsker et mindre rigid regelverk for potensielle adoptivforeldre.

Forslagsstillerne mener også at det bør være mulig å søke om adopsjon på generelt grunnlag, uten å knytte søknaden til enkeltland på forhånd.

Forslagsstillerne mener foreldre som velger å ta seg av barn som allerede er satt til verden, må få bedre økonomisk støtte enn i dag. Forslagsstillerne ønsker derfor å øke adopsjonsstøtten til 1 G.

Forslagsstillerne mener Norge fortsatt skal stille strenge krav for å inngå adopsjonsavtaler, men viser til at det ved usikkerhet er mulig å foreta noen prøveadopsjoner og evaluere om praksisen er tilfredsstillende. Forslagsstillerne mener derfor norske myndig-

heter bør legge til rette for prøveadopsjon før det gis formidlingstillatelse til adopsjonsforeninger, det vil si at adopsjonsforeningene bør kunne forsøke adopsjon fra ulike land og gjøre seg erfaringer fra disse, før det settes i gang ordinær adopsjonsformidling.

Forslagsstillerne fremmer følgende forslag:

«I

Stortinget ber regjeringen legge til rette for at prosessen rundt adopsjon skal bli mindre byråkratisk og mer forutsigbar.

II

Stortinget ber regjeringen legge til rette for at Norge skal søke å inngå samarbeidsavtaler med flere land og at staten skal ha en mer aktiv rolle i forberedelse av nye avtaler.

III

Stortinget ber regjeringen legge til rette for prøveadopsjon før det gis formidlingstillatelse til adopsjonsforeninger.

IV

Stortinget ber regjeringen øke adopsjonsstøtten til 1 G.»

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, lederen Gunn Karin Gjøl, Kåre Simensen, Arild Stokkan-Grande og Lene Vågslid, fra Fremskrittspartiet, Solveig Horne, Øyvind Korsberg og Ib Thomsen, fra Høyre, Linda C. Hofstad Helleland og Olemic Thommessen, fra

Sosialistisk Venstreparti, Gina Knutson Barstad, fra Senterpartiet, Christina Nilsson Ramsøy, og fra Kristelig Folkeparti, Øyvind Håbrekke, viser til Dokument 8:6 S (2010–2011) representantforslag fra stortingsrepresentantene Trine Skei Grande og Abid Q. Raja om mer forutsigbarhet og mindre byråkrati i adopsjonsprosessen, samt statsrådens svarbrev datert 9. november 2010 (vedlagt).

Komiteen deler forslagsstillernes syn på adopsjon som en prosess med formål om å gi et godt og varig hjem til et barn som ikke kan bli tatt hånd om av sine biologiske foreldre. Komiteen vil understreke at barnets beste er utgangspunktet for adopsjon, og at det er barnets beste som er formålet med adopsjon. Barns behov for en familie og for trygghet er viktigst. Det er ikke voksnes behov for et barn som er adopsjonsprosessens begrunnelse, utgangspunkt og formål. Det er avgjørende at all adopsjon vurderes ut fra hva som tjener barnet, og at omsorgsovertakelse gjennom adopsjon bare brukes dersom dette er til barnets beste. Det er derfor antall barn som trenger et hjem og hensynet til barnets ventetid som må være styrende, ikke antall voksne som ønsker å adoptere eller hensynet til de voksnes ventetid. Komiteen vil i denne sammenheng vise til at adopsjonsforeningene på komiteens høring om representantforslaget understreket at norsk adopsjonsdebatt mangler et tydelig barneperspektiv, jf. videoopptak fra 20. januar 2011. Det vises til høringsuttalelsen fra Adopsjonsforum i forbindelse med NOU 2009:21:

«Debatten om adopsjon i Norge er for ofte preget av et perspektiv der det kun fokuseres på ønsker eller krav fra voksne. Dette kan enten gjelde barnets opprinnelige foreldre, eller grupper av søkere som påberoper seg «rettigheter» til å kunne adoptere. Det er viktig at all adopsjon må vurderes ut fra hva som tjener barnet, og at omsorgsovertakelse gjennom adopsjon bare skal brukes dersom dette er til barnets beste.»

Komiteen vil videre understreke alvoret i et vedtak om adopsjon. Adopsjon er et av de mest fundamentale inngrep staten kan foreta overfor individet. Ved adopsjon dannes et nytt og livslangt forhold mellom barnet og adoptivforeldrene og øvrig familie og slekt. Med adopsjonen kuttes også barnets bånd til biologiske foreldre, familie, oppvekstmiljø og kanskje opprinnelsesland. Komiteen vil understreke at det er nettopp alvoret i denne prosessen som gjør at det må stilles store krav til saksbehandling, samt krav til vandel, omsorgsevne, helse, alder, økonomi, bolig osv. i retningslinjene for godkjenning av adoptivforeldre. Komiteen er derfor enig med forslagsstillerne i at det er viktig med en grundig vurdering av adopsjonssøkerne. Komiteen er enig med forslagsstillerne i at det bør være et mål for norske myn-

digheter å inngå nye avtaler med land der det er behov. Det er viktig at norske myndigheter stiller høye krav og gjør en grundig jobb når nye adopsjonsland skal godkjennes.

Komiteens medlemmer fra Høyre er enig med forslagsstillerne i at adoptivforeldre må få bedre økonomisk støtte enn i dag og slutter seg til forslaget om å øke adopsjonsstøtten til 1 G.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen øke adopsjonsstøtten til 1 G.»

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti vil understreke at adopsjonsstøtten må økes, og viser til forslag fra Kristelig Folkeparti i statsbudsjettet for 2011 (Innst. 14 S (2010–2011)), der en ber regjeringen trappe opp adopsjonsstøtten til 2 G i løpet av stortingsperioden.

Dette medlem fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen trappe opp adopsjonsstøtten til 2 G i løpet av stortingsperioden.»

Komiteen viser videre til at statsråden i sin vurdering av representantforslaget viser til NOU 2009:21 Adopsjon – til barnets beste. Forslagene i Dokument 8:6 S (2010–2011) gjelder etter statsrådets vurdering problemstillinger som er berørt og drøftet i NOU 2009:21. Departementet er i ferd med å gjennomgå rapporten og høringsuttalelsene, og det er derfor for tidlig for statsråden å si noe om hvilke av forslagene fra utvalget som vil bli fulgt opp og på hvilken måte. Komiteen er enig med statsråden i at forslagene i dette representantforslaget må sees i sammenheng med den helhetlige gjennomgangen av adopsjonsfeltet. Komiteen forutsetter at regjeringen kommer til Stortinget med en bred gjennomgang av adopsjonsfeltet i en egen sak, og avventer derfor departementets videre arbeid. Komiteen foreslår på denne bakgrunn at Dokument 8:6 (2010–2011) vedlegges protokollen.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre viser til at det i dag er store forskjeller i behandlingstiden og forskjeller i hvordan kriteriene for å bli godkjent som adoptivforelder praktiseres i mange kommuner. Ofte kan dette skyldes at kommunene er for små, har høy utskifting av sosialarbeidere eller at det ikke finnes tilstrekkelig kompetanse. Disse medlemmer er klar over at ingen har krav på å bli godkjent som adoptivforeldre, men det må sikres god og lik behandling over hele landet. Disse medlemmer mener at kompetansen bør heves, og at det kan være

gevinster ved utstrakt interkommunalt samarbeid på dette feltet.

Disse medlemmer er av den oppfatning at det er uakseptabelt at det i noen kommuner er eksempler på ventetid på over 1 år før man har kunnet starte utredningen av om familien kan godkjennes. I tillegg kommer selve utredningstiden (ofte 3–6 måneder) og behandlingen hos Bufetat (3–6 måneder). Ofte har søkerne brukt mange år på å forsøke å få et etterlengtet barn, for så å være for gamle når søknadsprosessen må gjentas. For disse søkerne er en slik lang saksbehandling en ekstra påkjenning, og dermed ikke akseptabel. Disse medlemmer mener det bør legges til grunn en maksimal behandlingstid for utredning av adoptivsøkere. Erfaringsmessig har barnevernet mange steder stor belastning, og utredning av adoptivsøkere er ett av de få områdene der det ikke er noe krav til maksimal behandlingstid. Disse medlemmer har stor forståelse for at andre saker innen barnevernet prioriteres, men mener likevel at de nevnte behandlingstidene er for lange.

Disse medlemmer mener det bør legges til grunn at den normale saksbehandlingstiden bør være 9 måneder og at den ikke skal kunne overstige 12 måneder fra saken er sendt inn til man har et klart svar.

Disse medlemmer foreslår at det legges til grunn en maksimal utredning av adoptivsøkere og fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge til rette for en maksimal behandlingstid på 9 måneder for adopsjonssøkere.»

«Stortinget ber regjeringen legge til rette for at det blir mulig å søke om adopsjon uavhengig av land som er godkjent.»

Disse medlemmer ser det som viktig at norske myndigheter legger til rette for at adopsjonsforeningene skal kunne starte et samarbeid med nye land. Disse medlemmer har her merket seg adopsjonsforeningenes ønsker om at det blir enklere for foreningene å gjennomføre prøvesaker før formidlingstillatelse gis. Disse medlemmer mener at Norge skal søke å inngå samarbeidsavtaler med flere land. Disse medlemmer mener også at de økonomiske rammene for adopsjon bør bli mer forutsigbare, og ber regjeringen i den forbindelse vurdere om adopsjonsstøtten kan knyttes til folketrygdens grunnbeløp.

Disse medlemmer er bekymret for at regelverk for potensielle adoptivforeldre ser ut til å bli stadig mer rigid. Disse medlemmer mener at et par for eksempel kan bli utmerkede adoptivforeldre, selv om den ene av foreldrene ikke er i en ideell alder eller har en sykdom. Disse medlemmer ber om at regelverket på dette felt gjennomgås med sikte på å se paret som helhet, og at man ikke utelukker paret fordi den ene ikke fullt ut oppfyller dagens forutsetninger.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti mener adopsjonsprosessen må forenkles og ta kortere tid. Som det vises til i representantforslaget, tar prosessen for å bli godkjent som adoptivforelder ofte svært lang tid, og det er vanskelig å få oversikt over reglene og retningslinjene for om en godtas eller ikke. Disse medlemmer vil spesielt peke på behovet for å vurdere dagens aldersbestemmelser og praktisering av disse bestemmelsene. Dagens praksis oppleves av mange som urettferdig, mange klager fordi de opplever at dagens system rundt aldersgodkjenning ikke fungerer etter hensikten. Det har blant annet vært fremmet forslag om at en progressiv behandling med hensyn til alder bør innføres.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Fremskrittpartiet og Høyre:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen legge til rette for en maksimal behandlingstid på 9 måneder for adopsjonssøkere.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen legge til rette for at det blir mulig å søke om adopsjon uavhengig av land som er godkjent.

Forslag fra Høyre:

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen øke adopsjonsstøtten til 1 G.

Forslag fra Kristelig Folkeparti:

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen trappe opp adopsjonsstøtten til 2 G i løpet av stortingsperioden.

Komiteens tilråding

Tilrådingen fremmes av Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Kristelig Folkeparti.

Komiteen viser til representantforslaget og til sine merknader og rår Stortinget til å gjøre slikt

v e d t a k :

Dokument 8:6 S (2010–2011) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Trine Skei Grande og Abid Q. Raja om mer forutsigbarhet og mindre byråkratisk adopsjonsprosess – vedlegges protokollen.

Oslo, i familie- og kulturkomiteen, den 17. februar 2011

Gunn Karin Gjul

leder

Øyvind Håbrekke

ordfører

Vedlegg**Brev fra Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet v/statsråden til familie- og kulturkomiteen, datert 9. november 2010****Dokument nr. 8:6 S (2010–2011) om mer forutsigbar og mindre byråkratisk adopsjonsprosess**

Jeg viser til Dokument nr. 8:6 S (2010–2011) fra stortingsrepresentantene Trine Skei Grande og Abid Q. Raja om mer forutsigbar og mindre byråkratisk adopsjonsprosess. I forslaget vises det til at adopsjonsprosessen ved adopsjon av barn fra utlandet bør gjøres mer forutsigbar og fleksibel.

Forslagstillerne viser til at prosessen for å bli godkjent som adoptivforelder ofte tar svært lang tid og at reglene og retningslinjene for godkjenning, er vanskelig å få oversikt over. De mener det må fremgå tydeligere i adopsjonsloven hvilke grunnkrav som stilles til søknaden om adopsjon og saksbehandlingen. De ønsker et mindre rigid regelverk for potensielle adoptivforeldre. De viser til at man opplever at reglene blir stadig strengere og at muligheter for adopsjon kobles sammen med ulike faktorer som i fremtiden kan gi helserisiko. Forslagsstillerne mener også at det bør være mulig å søke om adopsjon på generelt grunnlag, uten å knytte søknaden til enkeltland på forhånd. Videre foreslås det å øke adopsjonsstøtten til adoptivforeldre til 1G. Forslagsstillerne mener også at norske myndigheter bruker lang tid på å godkjenne nye adopsjonsland og stiller langt strengere krav overfor adopsjonsorganisasjonene enn mange andre land.

Slik jeg vurderer forslaget reiser det spørsmål om det er behov for å foreta endringer i behandlingen av søknad om adopsjon av barn fra utlandet og ved søknad fra adopsjonsorganisasjonene om formidlingstilatelsete til adopsjonsformidling av barn fra utlandet. Forslaget tar også opp spørsmålet knyttet til adoptivforeldres økonomiske rettigheter.

Som kjent har det vært nedsatt et offentlig utredningsutvalg som skulle foreta en bred gjennomgang av adopsjonsfeltet. Forslaget i Dokument nr. 8:6 (2010–2011) om en mer forutsigbar og mindre byråkratisk adopsjonsprosess gjelder, slik jeg ser det, problemstillinger som er berørt og drøftet av dette offentlige utvalget. Utvalget har lagt frem sin utredning i NOU 2009: 21 Adopsjon – til barnets beste og har kommet med en rekke forslag som tar sikte på å forenkle, effektivisere og å styrke kvaliteten på adopsjonsarbeidet.

NOU 2009: 21 Adopsjon – til barnets beste har vært ute på bred høring, og jeg er i ferd med å vurdere hvordan utredningen skal følges opp i lys av høringsuttalelsene. Det er for tidlig for meg å si noe om hvilke av forslagene fra utvalget som vil bli fulgt opp, og eventuelt på hvilken måte. Men flere av forslagene som fremmes her vil være sentrale i det videre arbeidet.

